

de ovend

12e jaorgaank no. 5

D'r mag gien wark uut dit blad overneumen wodden zonder schriftelik goedvienen van de maeker(s).

de Ovend

twaaelfde jaorgaank no. 5

oktober 1984

In dit blad verschiene bi'jdregen op et terrein van de Stellingwarver schrieveri'je, taelkunde, volkskunde, geschiedenis en taelbewevinge. De Ovend wodt uitgeven deur de Stichting Stellingwarver Schrieversronte, en komt zes keer over de heerd bi'j de leden/ab.

Red./Adm./Corr.: zie blz. 4 van et omslag.

Tikwark: Yvonne van Hes, De Haule

Veurwoord

As disse Ovend bi'j jim over de heerd komt, dan hewwe as Schrieversronte krek een peer slim roezige maonden achter de rogge. Om mar es een peer dinkies te numen:

De twiedaegse oprichtingsmanifestaasie van de Sont (de Federaasie van Streektaelorganisaasies in et Nedersaksische Taelgebied) op 14 en 15 september in Dwingel, daor de Schrieversronte vanzels oknauw bi'j betrokken was. De uutrikkinge van de H.J. Bergveld-pries op 20 september in et gemientehuus van Oosterwoolde. Op 28 september et slim slaegde boekefeest in Buil waor as mar liefst vier ni'je boeken en de ni'je kelinder prissenteed wodden. Veerder vanzels de jaorlikse sutelaktie, die nogal wat hinder hadde van verhipt mal weer, de eerste suteldag mos zels versted wodden! En we hebben op 29 oktober in de Meulehoeve de lezing van drs. Sake Jager had over de préhistorie van Stellingwarf.

Roezig, roezig, roezig weren die laeste peer maonden dus en we bin zuver eenbetien bliede dat de slimste drokte wat an de kaant is.

In disse Ovend vanzels rejaol andacht veur de uutrikkinge van de H.J. Bergveld-pries 1984. We meugen ja ge-

rust zeggen dat dat een tweejaarlijks hoogtepunt is in de Stellingwarver literaire wereld. Dat de winner van disse pries ien en dezelde persoon is as de redakteur van dit blad, dat is vanzels stom toeval. Mar as ik de pette van redakteur even ofzette ende pette van de prieswinner even opzette, dan wi'k iederiene nog es bedaanen die d'r an mitwarkt het om de aovend van de 20-ste september in et gemientehuus van Oosterwoolde zo ommeraek slaegen te laoten. En dan al die bloemen, kedogies, tillefoonties en kaorten! Beste meensken, et was echt fantastisch! Dank!

Johan Veenstra

Midden in Drenthe.

Van de redaktie

Op 'e bestuursvergeerding van de Schrieversronte op 21 september hewwe ofscheid neumen van Jerry de Kock uut Oosterwoolde, die een jaor bi'j oons warkt het. Jerry het et laeste jaor o.e. et tikwark veur De Ovend daon. Et spiët oons ommeraek dat we Jerry niet langer hollen können, mar dat is now ienkeer niet meugelik mit zoe'n WVM-perjekt. In et plak van Jerry het et bestuur Yvonne van Hes anneumen. Yvonne is 19 jaor en ze komt van De Haule. Ze het oons verteld dat ze van et wark op 'e boerkeri'je hoolt, dat ze graeg lest, zwemt en accordeon speult. We hopen dat ze dommiet lieke gek is op et wark bi'j de Schrieversronte. Welkom Yvonne! (J.V.)

Jury-rappot H.J. Bergveld-pries 1984

Doe deur de beide Stellingwarver gemienten in 1981 de H.J. Bergveldpries insteld wodde - een literaire pries veur om de twie jaor - ston de beide gemientebesturen daor een doel bi'j veur ogen dat in vier punten omschreven is in artikel 4 van et Riegelment. Dat bin:

- a. et anvieteren van et netties, verzorgd bruken van et Stellingwarfs;
- b. et mitwarken an et ontstaon en et uutbouwen van een Stellingwarver kultuur-tael;
- c. et mitwarken an een betere gruui en bluui van de Stellingwarver literatuur; en
- d. van de beleving van Stellingwarver schrieveri'je deur schrievers en lezers uut kommen tot een beter begrip van en inzicht in de literatuur in et algemien.

Dat is nogal wat. En veural uut wat onder punt d. omschreven is - et kommen tot een beter begrip van en inzicht in in de literatuur in et algemien van de beleving van de Stellingwarver schrieveri'je deur schrievers en lezers uut, dot bliken dat de instelders van de pries een doel veur ogen had hebben dat veule veerder gaot as et beweren van et streekeigene en et vaasteleggen in de eigen tael van et uut vroeger tieden overleverde kultuurgoed. Uut de omme-raek krekte en ofweugen omschrijving van et doel van de pries, uutdrukt in de krek nuumde punten a tot en met d dot bliken dat de instelders een ontwikkeling veur ogen had hebben van dichte-bi'j-huus tot wied, van begriepelik tot abstrakt, misschien alderdeegst van haelber, uitvoerber tot utopistisch. Et netties, verzorgd bruken van et Stellingwarfs is een kwestie van mentaliteit. Aj' ien keer oge kregen hebben veur de weerde van de eigen tael, dan zij' vanzels die tael zo goed meugelik kunnen en bruken willen. Veurlochting en onderwies kun daor toe mit helpen, mar et veurnaemste is de holing van die de tael bruukt zels. Et opbouwen van een Stellingwarver kultuurtael vargt al meer. Schrievers - en zi'j moe'n hier de veurgang bi'j hebben - zullen al heur toekhied inzetten moeten om van de overleverde tael een geschikt utdrokkingsmiddel te

maeken veur ere as de dialektliteratuur-soorten zoas we die vanoolds kennen. Uutgaonde van de riekdom die et Stellingwarfs an woorden en utdrokkings het veur bepaolde levensgebieden zullen zi'j de tael bruukber maeken moeten veur ere terreinen, bi'jglieks dat van wetenschap of levensbeschouwing. Veur et dadde punt, punt c, et veuruut-helpen van de Stellingwarver literatuur, is meer neudig as inzet, holing of et betoefd wezen in et bruken van et anwezige taelmateriaol en dat is anleg om te schrieven. Anleg kuj' niet anleren, ok al hej' nog zoe'n hatte veur de zaeke. Anleg is een gaove en ok een opgaove. Want et maekt wel wat uut waj' d'r mit doen en waor aj' je talent veur bruken. Dat kan hiel goed de Stellingwarver schrieveri'je wezen. Mar uut et vierde punt, punt d, dot blieken dat ok die Stellingwarver literatuur gien doel op himzels wezen moet. Niet allienig doel, mar ok een middel om nog wieder te kommen: begrip van en inzicht in de literatuur in et algemien. Lao'we eerlik wezen: dat is nogal wat! Aj' dat goed in je ommeagaon laoten, kommen d'r drekt vraogen bi'j je op, zoas: bin we al zoveer mit de Stellingwarver schrieveri'je? Mit de taelbeweginge? Kuwwe dat al an? Kuwwe dat waormaeken? Binde lezers daor an toe? En - wat belangrieker is - schrievers? Hoevule? Wie van die schrievers dan? Want as et doel beriekt wodden zal dat lezers en schrievers deur de beleving van de Stellingwarver schrieveri'je tot meer begrip van en wardering veur de literatuur inet algemien kommen kunnen, dan moet die Stellingwarver schrieveri'je eendudelik artistiek gehalte hebben. Dan moet et keunst wezen. Literaire keunst.

Een roman, een verhael, mar ok een gedicht is, as et goed is, een stokkien wereld op himzels. Of rond en mit een eigen volledighied. Een slim beparkt stokkien leven, mar volmaekt in himzels. Wat niet zeggen wil dat et gien verbienings het mit de wereld van alledag, dat et hoogdraevend wezen moet en d'r altied diepe deurgaon zal, dat et niet gaon kunnen zol over meensken zoas we die tegenkomen in Makkinge, Appelsche of Hooltwoolde. Mar in een boek, in literair wark wodt een rontien, of liever: een magische cirkel trokken om een stokmennig meensken, om de plakken daor heur levens heur een bepaolde rekte laank ofspeulen.

V.l.n.r Vrouw H. Veenstra, prieswinner Johan Veenstra, burgemeester J.H. Schurer van West-Stellingwarf en burgemeester Dr. T.H. Oosterwiek van Oost-Stellingwerf (foto: M. van Nieuwenhoven, NOS/Anpakken).

As et een schriever lokt om in woorden zoe'n wereld op te bouwen, as hi'j zo schrijven kan dat de lezer him zolange as et boek duurt, opneumen vuult in die magische cirkel, "in de ban van de ring", dan maekt et veur de artistieke prestaosie niks uut in wat veur tael as hi'j schriift. Dan is die schriever een keunstener die zien kleuren mingt, de klaanken ofwisselen lat, de kleiknedet. En zien memmetael is et goed daor hi'j uut maekt. As hi'j now in et Chinees schriift, dat deur miljoenen meensken lezen wodt, in et Ingels, in et Nederlaans, dat zoe'n 15 miljoen meugelijke lezers het, daor d'r bi'jglieks mar een peer duzend vanbelang bi'j literatuurhebben, of in et Stellingwarfs mitnog vule minder lezers, dat maekt niks uut. Dat wil zeggen, de keunstweerde van et wark is d'r niet anders van.

Mar de schriever wil meer as allienig een mooi ding maeken dat gien weerscheide het. Hi'j wil dat zien wark drokt wodt, en lezen, 't liefste deur zoveul meugelik lezers. Om dat doel te berieken moet hi'j verstaonber wezen en rekenschap hopen mit wat zien lezers begriepen en warderen. As hi'j veur et Stellingwarfs keuzen het, dan moet hi'j - as hi'j succes hebben wil - 'n betien op 'e verwaachtings van et Stellingwarver pebliek inspeulen. Dat is ien zaeke die invloed het op 'e meugelikhied van de schrievende keunstener om in de gemienschap een rolle te speulen. Eentwiede zaeke zit in zien materiaol, de tael zels die toch balsturiger is as dat hi'j hoopt hadde. Minder volledig as dat hi'j miende doe hi'j nog naor de dörpschoele gong en mit zien kammeraoden in de bos en an de kaante van de sloot speulde. Doe was die tael een uutdrottingsmiddel uut de kiek veur alles waj' zeggen wollen in de omgang mit de meensken uut de eigen gemienschap. Mar now het hi'j een briedere kiek op 'e dingen kregen, hi'j het in de wereld ommekeken, lezen, naodocht, hi'j het ere gewoonten, ere saemenlevingsvorms en ere kulturen kennen leerd en as hi'j daor over schrijven wil gript hi'j d'r nog wel es naost. Is et dan een wonder dat d'r Stellingwarver dichters en schriever binnen die bliieven willen bi'j et verhael dat dichte bi'j huus speult, bi'j et

gedicht over veurvallegies uut et daegelikse leven daor toch ok wieze lessen uut te haelen binnen over et wark, de familie, de netuur, et kommen engaon van jaorgetieden? De lezers, de kopers uut de sutelkroje vraogen ommes om zok wark en de tael lat je bi'j zokke onderwarpen niet stikken. Krek aandersomme: bi'j et verwarpen van zokke onderwarpen, et weergeven van stemmings in de meens en in de netuur kuj' krek et Stellingwarfs zien laoten in zien hiele heer en veer, in al zien riekdom en verscheidenhied. Toch het H.J. Bergveld al begrepen dat et aanders moet en hi'j het bewezen dat et ok aanders kan. Hi'j het vanzels wel de Stellingwarvers an et lezen in de eigen tael kregen mit grappige verhaelties, smuuievassies en gedichten die makkelik op iene zien gemoed inwarken. Mar hi'j het himd'r ok ommeraek veur inzet om zien materiaol te kneeden, te maeken en te vermaeken. Daor het hi'j al zien keunstenersgaoven an spendeerd. En doe kon hi'j diezelde tael ok bruken veur et vertaelen van patten van de Biebel, veur promotie- en in memoriamvassen.

Bi'j et beoordielen van et inzinnen wark veur disse twiede H.J. Bergveldpries het de jury dudelik et gevuul kregen dat de Stellingwarver schrievers van now in twiestried staon. An de iene kaante is heur memmetael now ien keer et geschiktste veur et verwarpen van een gegeven dat bi'j de eigen Stellingwarver situaosie heurt, liekegoed wat de inhoold as wat de ankliding angaot, an de ere kaante fragt de literaire muze - as kammeraodske toch algien makkelik persoon - dat ze de vleugels uutslaon en perberen heur tael te bruken veur et ommedaenken geven an algemienere thema's die niet typisch in de Stellingwarver situaosie aorden.

Mit een variaant op wat Anne Wadman over de Friese literators zegd het, kuj' zeggen: Stellingwarver schrievers, mit de naodrok op Stellingwarver, moe'n Stellingwarver schriévers wodden, mit de naodrok op schrievers. Keunst is vri'j en onofhaankelik. Mar schrieven in een klein taelgebied, as dat now et Nederlaanse, et Friese of et Stellingwarver is, komt toch altied op een keuze

Op 'e linkerkaante van disse foto zien jim van boven naor beneden de vrouwluden Schurer en Oosterwiek, Guus Hellegers, Vrouw Heite, Remco Heite, Vrouw Trompetter, W. Trompetter, Vrouw A. Bergveld-Gorter en Henderk Vondeling. In et midden op 'e foto: Anne Mulder, Vrouw T. Nijholt-Heida, de heer Bergveld en de vrouw. Achter de taofel de mannen van de kraante o.e. Jan Kroes (LC) en Jan Krol (Stellingwarf). Veuran Johan Veenstra en hielemaole op 'e achtergrond de beide bodes van et gemientehuis in Oosterwoolde (foto: M. van Nieuwenhoven, NOS/Anpakken).

daele veur de schriever. Kiezen veur et Stellingwarfs is kiezen veur et eigene, is kiezen veur mitwarken an et behoold van de strektael, is toegelieke ofstaand doen van een misschien groter lezerspebliek en hooft in daj' een zwaore zille hebben an et bewarken van et materiaol: de opdracht omet Stellingwarfs uut te bouwen tot een volledige kultuurtael. Punt b. van de omschrijving van et doel van de H.J. Bergveldpries. De auteur köst uut idealisme, mar ok omreden hi'j niet eerskan. Omreden hi'j him diepe verbunnen vuult mit de gemienschop die zien memmetael praot en lest en omreden hi'j zien innerlik en zien gemoed in die memmetael uteren kan.

Daoromme schrieven Reve en Vroman in et Nederlaans, ok al hebben ze 't in et Ingels perbeerd. Daoromme bin Rink van der Velde en Reinder Rienk van der Leest weer bi'j et Fries utkommen.

De Bergveldpries is een literaire pries. En al bi'j de eerste priesuutrikkinge in 1982 het de jury him ofvraagd as de pries niet te vroeg kommen was. Of et mit de emancipasie van et Stellingwarfs alzo veer kommen was dat d'r genug ruimte was veur wark dat in et eerste plak op 'e literaire weerde beoordeeld wodden kon, zonder dat overwegings van taelbevoddering of et belang van et vaastelleggen van de kulturele arfenisse in de beoordeeling et zwaorste wegen zol. Now, twie jaor laeter, vragt de jury him dat weer of. Et spiet oons ommeraek dat d'r niet meer inzendingen binnen as disse negen van zeven schrievers. Veurige keer weren d'r 22 inzendingen van 17 auteurs. Ok begrotelik vienen wi'j et dat d'r weer hielendal gien wark instuurd is veur de speciale groep van schrievers tot 16 jaor, ok al het de warkgroep perbeerd om via et onderwies belangstelling veur disse zaeke tekriegen. Wi'j blieden hopen dat dat een kwestie van organiseren is en dat d'r wisse wel talentvolle jonge schrievers in et Stellingwarfs binnen. Lichtkaans zullen zi'j heur pas op wat laetere leeftied bewust wodden van heur schrieverschop.

Iene inzending mossen wi'j ok disse keer weer an de kaante leggen, omreden die niet schreven was in et Stellingwarfs. Een stokmennig hadden et gebrek dat wi'j hierveur

perbeerd hebben te omschrijven as te stereotiep veur de streektaelschrieveri'je, bevestigend en altied etzelde. Toch was d'r ok genug reden veur de jury om goed op stok te wezen. In et eerste plak om et plezierige warken mit iederiene die inet spul zeten het en de grote iensgezindhied onderling.

D'r weren ok inzending's die we as een belofte zien veur de toekomst. Behalven die van de prieswinner daor as wi'j douk op weeromme kommen, weren d'r inkelde inzending's die liekewel om de veurstap as om et risseltaot te priezen binnen. Et idee bi'jglieks om et Middelnederlaanse spel Elckerlijc in et Stellingwarfs te bewarken moet beslist mit ere nuumd wodden, ok al is de jury et niet mit de schriever iens over iene van zien uitgangspunten. Ok dat iene van de inzenders veul verschillende meugelikheden in him het, moet hier mit wardering nuumd wodden. Buten al publiceerde faobeis stuurde die auteur een deur oons wardeerde levensbeschrijving van Horatius in, daor de schriever mit bewist dat zien Stellingwarfs beslist geschikt is veur dit genre, en daornaost nog een bespreking van et boek Wiend in et riet van Dirk Kerst Koopmans, die een veurbeeld hieten mag in zien soorte.

Et wark dat mit kop en schoolders boven et aandere uutstak, was de roman Naachs goelen de honnen van Johan Veenstra. Wi'j weren ommeraek bliede mit disse inzending, waordeur de beslissing an wie disse keer de H.J. Bergveld pries geven wodden mos, wel slim makkelik te nemen was. Johan Veenstra verdient de hoogste onderscheiding die een Stellingwarver schriever veur zien wark kriegen kan volledig. Wat maekt die roman zo biezunder?

Dat is et verhael zels en de symboolwarking die wi'j d'r in ontdekken angaonde de situaosie in de Stellingwarver schrieveri'je. Wi'j hebben et vanaovend had over de twiestried daor de streektaelschriever's in kommen te staon. Mit ienbien staon ze stevig in de eigen vertrouwde wereld, mit etere perberen ze een stap te zetten naor de ingewikkelde maatschoppi'je van vandaege-de-dag, mit perblemen as warklooshied, drugsverslaving, oorlogsdrieging, allemaole thema's die in de literatuur van oonze tied op 'e

bodden kommen. Ie zollen haost zeggen kunnen dat de heufdfeguur in et boek van Johan Veenstra die twiestried zèls is. Hi'j het de stap naor de buterwereld al doen moeten, mar hi'j zit vaaste an de weerden van de gemienschop daor hi'j in opgruuid is en wat die daenkt en goeuvint. In de gruui naoret accepteren van zien individuele verantwoordelikhied mist hi'j et veilige en et besleutene van et vertrouwdde thuus. Etmaekt him onwisse dat hi'j de meensken om him henne, zien naosten, zien beste kammeraoden niet vri'j maeken kan uut et deur heur zels keuzen of et deur de omstaandigheden oplegde isolement, ok al zicht hi'j dat ze de ondergang te moete gaon. Deurdat hi'j uut zoe'n omgeving komt die op him past, is hi'j kienderliker, kwetsberder, minder weerber as eren die beter weten wat d'r inde wereld tekoop is. De ofzundering binnen de kleine gemienschop geeft gien veilighied meer, mar is eerder een geveer veureen evenwichtige ontwikkeling van de persoonlikhied van de heufdfeguur.

Krek as in zien eerste roman verbint Johan Veenstra de hieltied mit flash backs wat de heufdfeguur laeter mitmaekt en wat hi'j vroeger beleefd het. Daorbi'j brengt hi'j somstieden binnen een herinnering nóg een herinneringslaoge an. Slim kundig maekt bin de "overvloeiers" die hi'j bruukt om de associaties logisch te plaetsen. Behalven de opbouw en et taelgebruuk bin ok zien beelden ommeraek stark. Gien iene die et boek lezen hebben zal, zal et beeld van de kri'je vergeten kunnen die vaasteraekt is in een strik op 'e schostien. Een vlocht soortgenoten perbeert him los te maeken, mar as bliken dot dat zien situaosie hopeloos is, laoten ze him in de steek. Zo wodt et individu opofferd deur de groep, zo kan iene die zo vaaste veraankerd zit an et oolde nooit meer een echte vri'je voegel wodden. Zo wodt et plak van et nust een bedrieging veur et leven. Naost alle sterke punten van disse roman: goeie kompositie daor op 'n toeke maniere gebruik bi'j maekt is van flash backs, beheerst taelgebruuk, geef Stellingwarfs, sterke beelden die de psychologische diepgang bewiezen, naost al die sterke punten, vint de jury - om eerlik te wezen - de ofroning van de roman wat minder. De stilte die an et aende van et boek mit naodrok vaalt,

het de aord van een vraoge daor gien bescheid op komt. De jury is him d'r van bewust dat zoe'n onbestemd slot een hiele dudelike funktie hebben kan, mar is daor in dit geval niet van overtuugd. Tegen dit iene bezwaor over staon liekewel zoveul punten daor de jury wardering en bewondering veurhet, dat die vint dat bekroning van dit boek mit de H.J. Bergveldpries hielemaole verdiend is. De jury weenskt de schriever van hatte gelok mit et boek en mit de pries!

De winner van de H.J. Bergveld-prijs 1984, Johan Veenstra, doende mit zien daankwoord nao de uutrikkinge van de prijs op donderdag 20 september 1984 in et gemientehuis in Oosterwoolde (foto: Jan Harm Spijkervet, Liwwadden).

Et daankwoord van de prieswinner

Wat moej' zeggen aj' krek zoe'n prachtpries kregen hebben? Wat gaot d'r deur je henne aj' beld wodden en heuren daj'm wunnen hebben? Now, dan vuul ie jezels best wel een hiele speksnieder! Dan vuul ie je evenpies hiel groots en belangriek, mar drekt d'r nao vuul ie je aenlik ok mar hiel klein. En dat is daenk' mar goed ok. Groots en belangriek omdat ik vanzels, krek as alleman netuurlik, eergevulig bin, et mooi viene om zo now en dan es een schoolderkloppien te kriegen. Ik hadde dan ok best wel flink wat krieg in me om zo goed a'k kon de huid d'r op te zetten, om zo kaans te maeken op disse pries, want die wo'k oe zo graeg winnen.

En klein vuul ie je dan drekt d'r nao omdat meensken now misschien nog welmeer van je verwaachten en daor kan 'k dan grif niet an voldoen, daenk ik. As d'r krek een boek van je uitkommen is, dan is haost et eerste dat de meensken vraogen: En bi'j' al weer mit wat ni'js deende? En as een veurig boek hiel goed bespreuken is, dan wodt een volgend boek daor drekt mit vergeleken. Zit d'r nog wel een oplopende lijn in? Is 't welweer beter as et veurige? Meer en beter, dat moet bliekber. Me donkt dat zokke verlangsten onredelik binnen. Et is een onmeenselike opgaove om dat veur mekeer te kriegen. As meensken altied mar zokkemaotstaeven anleggen, dan zoj' je de hiel-tied kleinder vulen, want ie kennen je eigen beparkthied, je eigen greenzen, ie weten daj' misschien echt wel niet meer geven kunnen dan daj' now geven hebben. De rek raekt overal een keer uut. Ie bin gien stok ielestiek. Ie kun niet altied meer en beter. Daor moe'n meensken mar begrip veur hebben.

Al hiel rap verschient mien bekroonde manuscript "Naachs goelen de honnen" in boekvorm. Ankem vri'jdag op et boekefeest van de Schrieversronte in Buil. Dat vint de jury misschien spietig. Ik gao d'r temeensen van uut dat d'r behalven positieve zaeken ok kritische dingen over et manuscript in et juryrapport zegd binnen. De patten van et boek die de jury misschien wel aandere hebben wild had-

de, kun dus deur mi'j niet meer veraanderd wodden. Ik snappe best wel dat een jury daenk' graeg zicht dat d'r wat mit heur opmarkings daon wodt. Mar as d'r wel tied veur west hadde om d'r wat mit te doen, dan zol et toch lange niet zeker west hebbenda'k wat mit heur kritiek daon hadde. Dat is gieneigenwiezighied van me. Et het vanzels al zo west dat veur de jury tal van meensken heur kritiek op et manuscript geven hebben. Proeflezers en et bestuur van de Schrieversronte as uitgever. Pattie dingen neem ie dan over as schriever, mar et bliest de hieltied dat opvattingen toch zo verschillend binnen, daj' et meerste mar gewoon naor jeeigen inzicht zo laoten. Mit alle twiefels trouwens die d'r bi'j heuren. En ie moe'n vanzels ok een keer een streep zetten. Ik hebbe et now al zo vaekedeurwarkt en bekeken, dat ankem weke is et boek klaor. An de iene kaant: bliede dat die beslommering an de kaant is. An de aandere kaant toch ok een betien spiet dat et now of is. Veur mi'j is 't een weerdig stok wark. De lezers moe'n d'r now mar van vienen wat ze d'r van vienen, ik kan d'r niks meer an doen. De kritici moe'n d'r mar over schrieven wat ze d'r van schrieven willen. En as dat es wat minder aorig is dan za'k daor best wel es hinder van hebben, want ikkan niet altied lieke best tegen kritiek. Misschien za'k me wel es knap argeren en kwaod maeken. As dat zo is dan za'k et veur me hopen en vraog me dan mar niet wat a'k van die kritici daenke. John Osborne, de Ingelse tenielschriever, het ooit es deurschieren laoten daj' een schriever mar beter nooit vraogen kunnen wat as die van zienkritici daenkt, want zeehi'j: Ie vraogen een lanteernpaol omme ok niet wat as die van honnen daenkt! Now a'k hier vanaovend toch zeggen kan wa'k graeg wil, moe'k ien groot misverstaand de wereld uut helpen. En dat is daj' riek wodden mit disse schriever'je. In kleine kring is et verhael bekend. Jim bin d'r daenkelik onkundig van en hebben misschien wel dezelve volslegen verkeerde veurstelling van zaeken, krek as dat aorige vrommes argens in Stellingwarf dat de sutelders, die bi'j heur an de deure kwammen, toevertrouwe dat ze zeker gien boeken van Johan Veenstra kochte. Die hadde ja een best traktement daor bi'j de belasting in Et Vene, en dan ok nog op

disse maniere mit die schrieveri'je van him de aep binnen perberen te kriegen! Now, dat was heur te kras! Beste meensken, riek wodden van 't schrieven, et is spietig genoeg niet waor. Hiel spietig eins. Et zal dat vrommes in ieder geval grif slimme goed doen dat disse pries aliend mar uut een penning bestaot en dat d'r gien centen an verbunnen binnen.

Mar alle gekhied op een stokkien, behalven da'k slimme bliede bin een literaire pries te kriegen, dot et me verschrikkelijk goed dat die pries de H.J. Bergveld-pries hiet. Want eins he'k alles an Bergveld te daanken. As die zien boek "De oolde pook" in 1971 niet uutkommen was, as d'r doe niet een Stellingwarver herbezinning op gang kommen was, dan hadde ik grif nooit een penne op pepier zet. Et is aenlik allemaole stom toeval. Tot op dat ogenblik ha'k nog nooit wat schreven, ik hadde d'r iens nooit an docht daj' et Stellingwarfs, mien eigentael, ok schrieven en lezen konnen. Is dat aenlik niet idiotoot en beschaemend toegelieke? Dat jonge meensken op 'e schoelen, tiedens heur opleiding, van heur eigen tael, kultuur en geschiedenis eins haost niks verteld wodt! Dat et domweg altied as onbelangriek an de kaante scheuven is! Onbegriepelik, daenk ik now.

In de laestedattien jaor is d'r deur een boel meensken een protte wark verzet veur et Stellingwarfs. We hebben et allemaole zo now en dan wel es niet meer zitten zien, mar we bin altied toch de idealisten van et eerste ure bleven. Aj' dat trouwens niet binnen, dan kuj' dit wark niet doen. Mar et wark dat daon is, is nog mar een griezeltien van wat d'r allemaole nog uut de wege zet wodden moet. Hoe kuj' et gekke daenken van meensken, dat heur tael van een minder gehalte wezen zol as bi'jglieks et Nederlaans, ommebugen? Hoe kuj' meensken overtugen daj' hier in Stellingwarf toch mar gewoon Stellingwarfs tegen de kiender praoten moeten? Daj' je niet schaemen te hoeven om in een vergeerdering "gewoon" te praoten. Wanneer zal et trouwens es zowied wezen dat de Rieksoverhied ophooldt de streektaelen achter te stellen? As d'r vandaegedan-de-dag een anvrage naor WVC gaot om subsidie veur Stellingwarfstaelige literatuur, dan komt d'r steevaaste een

kladdegien weeromme mit et verhael dat naost Nederlaanse alliend Friese literatuur subsidiaobel is. Inwoners van ere streken van dit goeie laand wo'n blikber niet in staot acht in heur tael ok literatuur schrieven te kunnen. En aj' de manluden en vrouwluden van dit no-nonsense kammenet heuren, dan bin ze zo foel op et bestrieden van diskriminaosie en et uut de onderwal helpen van alderhaande minderhiedsgroepen. Wat de streektaelen anbelangt blift al die praot tot now an toe klinkklaore nonsens. Et is daoromme goed dat de veurige weke in Dwingel de Federaosie van Streektaelorganisaosies in et Nedersaksische Taelgebied, de Sont, opricht is. Mit mekaander zuwwe d'r tegenan moeten om ongeliekhied de wereld uut te kriegen. Et is ok goed dat op kleiner gebied de Intergemientelike Warkgroep Stellingwarfs, op verzuuk van de gemienteraoden van Oost- en West-Stellingwarf, een rapport opsteld het bastendevo! mit anbevelings hoe aj' et Stellingwarfs et gerak geven kunnen, daor et aenlik gewoon recht op het. Poletiek Stellingwarf kan d'r mar mit an de slag! Behalven et oe zo neudzaekelike bi'j-helpen van dooie monementen as Lindenoord in Wolvege en de meule van Makkinge zal de poletiek him ok stark maeken moeten om een levend monement as et Stellingwarfs in de steigers te zetten en op te lappen. Zodat we mit mekeer fleurig veerder kunnen mit dat Stellingwarfs.

Veerder mit et Stellingwarfs, ok veur mi'j nao disse aovend. Een aovend die now al onvergetelik is, et dot me meer as goed dat jim d'r allemaole bi'j binnen. Iedereene die d'r toe mithulpen het om et vanaovend allemaole zo slaegen te laoten, dank! Lao'we d'r dommiet nao ofloop mit mekaander mar een slokkien op nemen!

Norgermaat

Et is een mooie, diezige maendagmorgen in begin september. Ik was mit mien grotere bruur en de arbeider de hujbult an 't beplokken. We hadden de veurige weke nog een goeie twintig voer ni'jgröshuj wunnen. Et was hiel mooi, mar oons heit zee: "Et moet mar in de bult, want aj' zok goed in huus brengen en et begint te bruuien, dan bi'j' nog niet klaor." Dat zodoende. Et was wat een lange bult, niet al te bried van onderen, dan wat brieder uutlopende en naor boven staorigan weer wat toelopende. Hi'j ston d'r mooi bi'j en was now een dag of wat bezakt. We mossen him now even stief opplokken, dan kon dat d'r weer boven op. Dan kon hi'j wel weer even staon. Nog weer laeter mos d'r dan een laoge zwaorachtige slootsroegte op, dan regende hi'j niet weer in.

Oons heit en mien zuster weren mit een waegen an 't schoonmaeken bi'j de dobbe, want wi'j zollen aandere daegs naor Norgermaat. Dat is altied de eerste deensdag in september. Zo smerig was die waegen eins nog niet, mar mit een smerige waegen naor de maat, dat wol heit niet. Bi'j 't veurjaor wodden ze allemaole schone maekt en opvarfd en dit was de ni'jste en wodde et minst bruukt. De oolde waegens wodden bruukt te dongmennen en veur alderhaande wark. Die waegens weren trouwens ok nog wel goed, want rommel hul oons heit niet van.

Zo leup et al mooi op 'e middag an en we keken al es uut as mem haost roepen zol, want dat was gewoonte. Eters-tied, dan reup mem en we mossen veer van huus wezen as ze oons niet beroepen kon! Ze reup vaeke twie keer en dan mos 't goed wezen. Oonze oolde mere wus et zo goed, dat as die veur was dan haj' d'r muuite mit om him weer aachteruut te kriegen. Now, daar was ze al! Ze behoefde disse keer niet zo hadde te roepen, want wi'j weren vlak bi'j huus.

Heit was al in huus, die kreeg veur de middag vaeke een betien in 't reumeltien. Onder 't eten hawwe een hiel gesprek over hoe ien en aander de aandere daegs mos. Ik was nog mar een jaor of dattien, veertien en wol wel graeg mit, want ik hadde d'r nog nooit west mar al wel een prot-

te maatverhaelen heurd! Heit zee: "Ik gao zodaolik even naor buurman toe, want die wol ok haost mit. Dan kuwwe even tied ofpraoten. Hi'j ishaost van doel om die draadpote ¹⁾ mit tenemen." En doe zee hi'j dat ik mit moch op 'e waegen, want ik hadde van 't zommer zo kiepig west en mien ooldste bruur mos mar op 'e fiets kommen.

Nao de middag gongen we nog even mit de hujbult an de gang en doe haelden we de waegen bi'j de dobbe weg. Och, wat zaghi'j d'r weermooi uut, zo mooi in de grune varve. De knoppies van de ziedledders zwat en et iezerwark ok allemaol zwat. Dat leek zo mooi, veural om de toeten van de vielen. Eerst mareven smeren. Ik mos de doppen veur de vielen wegdriften mit zoe'n grote sleutel, die was daor speciaol veur maekt. Die was d'r bi'j aj' een ni'je waegen maeken leuten. Et viel wodde een betien antrokken en wat op 'e kaant holen en dan waegensmeer van Kuperus mit de kwaste d'r op! Endan de waegen klaor maeken. De langdissel d'r in en et stokraem kwam op 'e waegen mit de beide statten aachteruit. D'r zateen appat stokkien veuran, dat paste percies in de bloktonne, waor now de langdissel in zat. Et kissien kwam zoe'n 80 cm vanveuren, midden in de bak. Zoe'n ding paste percies tussen de ziedledders en hadde vanzieden opstaonde plaankies veur steun veur degene die d'r op zat. In warkelikhied was 't ok een kissien, want ie konnen d'r een plaankien boven ofnemen. D'r mos van alles in wat ze morgen bruken mossen. Koetouwen, haemer en knieptange, de lichters as d'r weeromme misschien ien peerd veur mos. Dat weren lichters waor et ienspan of stokraem in dreugen wodde. D'r kwam ok brood en spul in veur de ere daegs, mar niet eerder as morgenvroeg. De arbeider kwam al mit grös an krojen en legde et weer wat utmekaander bi'j huus henne. Aanders begon et te bruuien. De zille en alles even goed naokieken, de zwiepe en de haandstok op 'e waegen. Heit was d'r ok weer ondertied en sleege de ogen d'r ok nog even over henne en gaf de goedkeuring. Now, buurman gong ok mit en de onderknecht die kon et peerd dan aachterop de waegen beetholen. Nog gauw even naor de koezoolder om een stok of wat grote zakken waor vanaovend laeter et grös in kon. Een peerededeken kwam mooi opteerd op et kissien en dan

was ok alles klaor!

Aandere morgens vier ure weren wi'j al roer, want half vieve zollen we rieden! Gauw wasken en antrekken, een peer broggies en wat thee en oons heit stak de pottefulie in de binderbuse, daor had hi'j een knope op, want aanders kon hi'j es wegraeken! En de beurs kwam in de buse, zoe'n zwatte leren knipbeurs, dat vergeet ik nooit weer, en ik kreeg ok wat kleingeld in 't beursien. Dat was ok een leren beursien, et haor zat d'r nog op. Zo dat was klaor. Mien bruur hadde de peerden anspand. De ooldemere van-de-haands en de vierjaorige zwatte ruun bi'j-de-haands. Oons heit en de buurman op 't kissien, de onderknecht aachterop, die mos buurman zien ruun beetholen en ik kwam ok aachterop op 'e zakken grös. Een betien drok uutaende, mar dat was al gauw weer over. Et was zoe'n echt mooie, stille naojaorsmorgen. Et was heurig van alle kaanten. De ruun van buurman fraensde nog al es en dan fraensden d'r ok aanderen hier en daor in 't laand. Heit hadde een flinke stap onder de peerden en wi'j weren dan ok al gauw es een keer in Oosterwoolde. Tot krapan an et dörp toe was 't zaand. Dan kwaj' op zoe'n mekadeweg en in Oosterwoolde klinkers. Doe we in Oosterwoolde weren, kwam d'r ok een waegen van de kaant van Boekeste. Op 't Oost weren ze an 't melken en was ok iene an 't anspannen. Mar veerderop naor De Weper, daor zaggen we inde veerte ok al iene votrieden. Ze haelden mekaander mar weinig in, want aj' naor de maat gongen moj' aenlik meerst stapvoets. Zo deur de poolder gong et naor de kelsonie (Veenhuzen). Daor was niet zoveule te zien. Hier en daor weren ze an 't melken. Allemaal van die kolonialen mit zokke brune pakkies an. Zokken hadden daor al jaoren west, zeden oons heit en buurman, mar as 't goed gaot ziej'm weeromme wel meer.

Ze hadden et daorveur ok wakker over de peerden. "Wat hej' zowat in 't heufd veur die ruun?" vreug buurman an heit. "Jajong," zee heit, "a'k viereneenkwaat kriegen kan dan doe 'k et al, mar d'r wo'n de laeste tied zwatte ruunen kocht veur Ingelaand en dan weej' et soms niet." Et was een beste ruun. Hi'j hadde de laeste tied een bult vri'j lopen, dat hi'j zag d'r best uut. "En buurman," zee heit weer, "wat had i'j dan zowat docht?" "Now," zee buur-

man, "dat is niet makkelik, as hi'j veur de dood moet, wodt et eenkot aentien. D'r moet krek een voerman of melkrieder omme kommen. Zokken kan zoe'n draadpote niet zoveule schelen. Ik hebbe d'r ok nog een veertig gulden veeartskosten an had en uiteindelik gaf die ooldiezerjood mi'j nog een raad die et aldermeerst hulpen het. Hi'j zee: "Smeer d'r mar oolde reuzel mit grune ziepe op en dan zuj zien dat et beter wodt." Now, dat was ok zo, alhoewel et nog een rere pote is."

Zo gongen we de bos in bi'j Westervelde en et duorde niet lange of we weren bi'j kefé Martens. Ze besleuten mar even an te gaon. De voerbakken mit grös stonnen al klaor. Mar d'r wodde niet uutspand. Heit en buurman gongen binnen en wi'j mossen op 'e peerden passen. D'r wodde oons een koppien koffie brocht en heit en buurman kregen nog een slokkien aachternao. Iederiene gong trouwens niet an. Zokon et wezen dat iene die achter jow was now veur lag. Mar dathinderde niks. Et was nog mar goed zeuven ure. Daar gong ok al een koopman mit de dogkarre. Een oolde kedde d'r veur en nog een peer van die alledaegsen d'r achter. Die hadde de gang d'r nog al in. Zokken kon et niet zoveule schelen of kwammen ze bezwiet an. Vlogge over de weg en lange in de kroeg, zeden ze dan wel es. De manluden kwammen weer uut de harbarge en we reden veerder deur de essen van Westervelde. Jonge, jonge, wat stonnen de knollegies daar al mooi! Al vier blatties en ze konnen flodderen! Dat mos ok aj' goeie knollen plokken wollen, dan mossen ze mit Norgermaat flodderen kunnen, zee oons heit.

Et wodde wat drokker, d'r kwam meer volk op 'e weg. Lopende en fietsende mit peerden los an de haand. Peerden mit volen en soms een hiele sliert. Dan hadden ze de iene achter de aander bunnen mit et helstertouw an de stat van de veurgaonde. De eerste huzen koj' al zien. As de meule now mar niet dri'jd, zeden de mannen, want daar kun ze nog wel es reer tegenan kieken. Mar dat was niet et geval. Et was daenk' te stille en misschien hadde et volk ok wel vri'j mit de maat. Wi'j slegen in Norg rechts of en dan weer rechtssomme, want daar was de Friese maat. Rechtuut was de Grunninger maat.

De koopluden kwammen oons al integen. "Wat vraog ie veur die ruun, boer?" "Vierdriekwat," zee oons heit, mar dan leupen ze zomar deur. Ik dochte: hoe kan hi'j now zo-veule vraogen, want hi'j wol et veur viereneenkWat wel doen, zee hi'j. Mar ja, dat bin de vakterms. We reden op 'e brink onder de bomen. Wat was et daor eins mooi en drok. D'r weren allemaol boeren mit waegens en peerden. Oonze beidend kwammen op iene kaant van de waegen en die van buurman op 'e aandere kaant. De dissel kwam onder de waegen en de zillen in een zak, waor et grös uitkommen was. De peerden weren eerst niet anmekeer wend. Ze beten over en weer, mar dat was al gauw over.

Mien bruur en de knecht van buurman kwammen ok al gauw. Et was makkelik dat die d'r bi'j weren as d'r draefd wodden mos. Now, dat gebeurde keer nao keer en dan mar haantien klappen. Mar heit kon niet kriegen wat hi'j graeg hebben wol. Buurman kreeg ok wel vraoge, mar allemaol veur de dood, want as ze him al bruken konnen, wollen ze toch nog mar doodsprises geven.

Wi'j mochten wel even over de maat gaon, zeden ze. En dat deden we dan ok mar. Ok al niet te wied, want anders vunnen we et haost niet meer in zoe'n volle bedoening. D'r ston een man mit een grote zak vol aepeneuten en veur een dubbeltien hadden we elk zoe'n grote poede vol. Wat weren d'r een peerden en mooie voolties! D'r leupen manluden mit witte klompen en zwatte kleren an. En op 'e kiele hadden ze een dubbele riegel van die keuperen knopen, ja, et leken wel goolden! Zwatte petten hadden ze op, mar dat hadden de meerste ooldere boeren anders ok. Mar disse meensken vullen op deur heur witte klompen en gladde knopen. Et weren Staphosters, heurden we. Doe we weer bi'j de waegen kwammen en et vertelden, zee heit: "O, die hebben hier ok al west, mar et is om een kwat overgaon." De boer die naost oons ston hadde een peerd verkocht. Een mooie vos mit witte voeten. De man die him kocht hadde hiette van Bolt, een koopman van Grunningen. Deftig pak an, een bolhoetien op, een mooie stok. Et leek wel dat d'r een goolden plaetien op zat.

D'r kwam een grote koopman an, hi'j hadde d'r al eerder west, hi'j hadde ok viereneenkWat beuden. Piet Post

hiette dieman. Hi'j kwam, geleuf ik, van Butenpost. "Woj' et oknog doen, boer?" vreug hi'j. "Jow kun him veur vief gulden minder kriegen en dan bin ik uutpraot," zee oons heit. De koopman zee: "Moej' es heuren, i'j trekken jow vief gulden mar weer in en dan doen we tussendeur en ik biede niet weer!" En heit weer: "Ik doe et niet, jow moe'n de aandere rieksdaelder bieden en dan praoten we weer." Ze stonnen marwat teklappen en ik docht: waarom dot heit et niet? De koopman weer: "Mar a'k de rieksdaelder biede, wat doe'j' dan?" Heit zee: "Dat zuj' dan wel zien, mar ik wil et eerst heuren." "Now," zee hi'j, "daor hej' et dan." Heit klapte toe en hi'j zee: "Dan hej' gelok. Nogeven ofkieken ²⁾, en hi'j vuulde him ok even over de nekke en boven inde stat. Dat laeste asd'r ok een fistel ³⁾ in zat. Even ofstappen. Alles goed. "Now, kom mar mit dan za'k betaelen," zee hi'j. Ze gongen naor et kefé en een peer mannen kregen et peerd, die mos eerst nog even een ni'je helster an hebben. Dat was gauw klaor. D'r leup een man op 'e maat mit een hiele bos helsters. Ze hadden nog een peer an 't stek staon, die mossen ok mit. Ze mossen d'r mit naor Assen op 'e trein en veerder weet ik et niet. Doe buurman en heit weer kwammen, zee oonze heit tegen mien bruur en de knecht van buurman: "Jonges, jim mossen mar naor huus, docht ik, want aandere bin jim d'r mit melkerstied niet weer." Heit gaf ze een rieksdaelder. "Ziezo, now kun jim in Westervelde ok nog even opstikken." Buurman hadde een peer mannegies bi'j him, die hadden d'r morgens ok al es west. Die weren melkrieder en voerman en ze konnen dat peerd wel bruken, mar ze vertrouwden et niet al te goed. Ze beuden f 200,-- - f 212,50 en buurman ston altied nog op honderd rieksdaelders. De mannen zeden: "Wat woj' now krek doen?" Buurman zee: "Twaalfen-eenhalve gulden minder, dan is et jim peerd en beter warcker hebben jim nog nooit had." "Wi'j' him wel even inspannen?" vreugen ze. "Jaowel," zee buurman weer, "mar allienig het hi'j aenlik nooit west, mar dan mar even bi'j de mere." Zo zegd, zodaon. Ze kwammen bi'j mekaander en heit zee: "Waor willen jim henne?" Now, daor die zaandreed mar in. Dat was goed, dat gong temeensen niet ophuus an, want dan konde oolde mere wel es drok wodden. Stapvoets, drae-

ven, weerskaanten opdri'jen. Alles gong zo et gaon mos. Now, dat ston de mannen wakker an ende iene zee: "Now wi'k nog wat. Tussendeur. Ja of nee?" Buurman zee van nee. "A'k et veur minder doe dan hej' de ruun vergees. Wi'j hebben anspand en hi'j dot alles zo et moet en now nog liggen te trekken, nee heur, nemen of staon laoten." De mannen d'r nog es ommetoe. "Now hi'j is verkocht, span mar uut enwe zullen betaelen." Even ofkieken en mar weer naor et kefé. De peerden weer even an de waegen en wi'j deden et ienspan in de waegen. De langdissel op 'e waegen mit een touw achter an 't sluthoolt vaaste en veur op 'e kaant over et kissien. Iene zille op 'e waegen. Et ienpeerdsleide uut et kissien en et dubbelde d'r weer in. De spoorstokken ende lege zakken d'r op. As ze weer kwammen, was alles klaor. Et duurde disse keer al wat langer, mar mittertied weren ze d'r weer. Heit nog niet, die zol nog wat dreuge bokkens ophaelen. De mannegies zetten mit de ruun vot endoe was heit d'r ok weer. De bokkens kwammen in et kissien en et peerd in et ienspan. Wat wodde die oolde mere drok! As et mar ien keer ree, dan was et wel weer over. Heit leut him mar wat schieten, mar hul him wel goed inde hanen, want et was gien sloegerd! Wi'j hadden Norg al gauw weer achter de rogge en gongen mooi weer op Westervelde an. Et was een mooie naojaorsmiddag en iekonnen haost zien dat de knollegies wassen hadden, zeden de mannen.

In Westervelde even anstikken. D'r ston een waegen mit de peerden an de bak. De mere kwam ok even veur een bak en wi'j mossen ieder opeen kaant oppassen, want hi'j was toch wat zenewachtig. Wi'j kregen iedere een stokkien sukelao en de manluden gongen binnen en kochten nog een peer, want dit was dan ok de ofzetter. D'r stonnen ok al verscheiden fietsen en d'r gongen waegens veurbi'j. Daor kwammen Grote Hidde en zien kornuten ok weer an. Now, die bleven vaeke nog lange plakken. Heiten buurman kwammen al gauw weer. Ze zeden: "Et het now mooi west, wi'j hebben goeie haandel daon en gaon now naor huus." De mere was dat wel naor et zin. Ze gongen op 'e waegen en wi'j scheurden de bak d'r veur weg. Mar we mossen wel maeken dat we d'r achterop kwammen! Et gong aorig hadder as mor-

gens en we weren ineen veeg in Veenhuzen. Daor weren nog hiele koppels kolonisten an 't wark in de brune pakkies, opzichters stonnen of leupend'r bi'j in uniform. Ze mi'jden de sloden uut en reddden alles op. Weer aanderen weren an 't ploegen. Zokken hadden d'r al jaoren west, zee oons heit en as ze de tied haost omme hebben, zee buurman, dan naaien ze d'r uut en wo'n ze bestraft, want ze willen hier gewoon niet weg. Onder de kolonisten weren ok melkers en tuunluden. Daor was gien opzichter bi'j, die gongen zels wel weer naor et gesticht. Et was veur oons wat ni'js. Wi'j hadden dat nog nooit eerder zien. Wel van heurd netuurlik. Zo gongen we mooi op huus an. Et gong wel de helte hadder as morgens, want doe mossen de peerden stappen. Wat kotter as de mere an huus kwam, wat hadder as hi'j begon te lopen, mar et laeste aende zaand mossen we toch mar stapvoets. Doe we thuus weren, wodde uutspand, et peerd kreeg et dek op en kwam in 't laand. Buurman gong naor huus en de waegen wodde leeg pakt en in 't hokke scheuven. Mem hadde nog waarm eten klaar. Heit gaf heur de bokkens, now, dat was een feest! Onder et eten vanzels een groot verhael hoe et allemaole verlopen was en hoe goed de ruun verkocht was. Oons mem was ok zuver op 'e snitten. Geld daor was verlet van in die tieden!

Nao et eten had ik niet vule meer te koop en bin al gauw achter de deurties in de bedstee kreupen. De haandel ha'k doe nog niet zo goed begrepen. Pas jaoren laeter wus ik, dat ik doe een hiele protte leerd hadde.

noten: Zaandboertien

1. Een draodpote is een peerd dat in et stiekeldraad zeten het en daor een verdikking an de pote an overhullen het.
2. Ofkieken is nog even in de ogen van et peerd kieken as de droeven d'r wel hangen en even et peerd in de bek kieken. As et locht goed in de ogen van een peerd vaalt, is et krek as d'r een trossien droeven hangt.
3. Een fistel is een etterige zwulle die aenlik altied lopt. Vroeger smeerden ze d'r wel roet uut de schostien op, mar dat gaf niet vule.

Greenzen over - over Greenzen 4

De eerste keer da 'k over een greens gaon bin, was doe 'k nog mareen peer daegen was. Et was de greens van Wolvege en Hooltpae. Ik bin in et 'ziekenhusien' van Wolvege geboren, et kraomcentrum doedertieden. Sund die eerste keer bin 'k de hieltied vaeker greenzen overgaon. De greens van de Stellingwarven, die van oonze perveensie, die van oons laand en as laeste die van Europa. De 'greens' van de eerde zalik wel nooit overgaon, ik hebbe mi 'j te meensen (nog) niet as astronaut inschrieven laoten!

Reizen en daordeur vaeke over greenzen gaon maekt je leven riek. Een protte meensken zeggen: ik hoeve de greens niet over, in oons laand is 't ok mooi. Wat dat laeste betreft daenk ik d'r ok zo over. Wat heb ik geneuten in de Lendevallei, in et gebied van de Scheene, op et strand van Texel, in Amsterdam, Den Haag en Mestricht en in de bossen van Twente. Mar de Eiffeltoren in Paries, et Colosseum in Rome en de haeven van Lissabon weren ok mooi! En wat indrokwekkend was de ankomst mit de boot in Marokko, de pyramiden van Caïro en et Rooie Plein in Moskou. Over die greenzen henne komt wel de hieltied et gevuul: wat is et in oons laand toch goed en vri'j. Ik zol gien laand weten waor a'k zo goed mien miening zeggen kan en leven zoas ik dat vule. Nederlaand is et beste laand!

Over greenzen gaon wil ok zeggen: in anraeking kommen mit aandere meensken, heur tael, heur geld, heur kultuur en poletiek. Et geft een betien zicht op 'e wereld daor as we in leven. Ie leren de Ingelsen kennen die je deur heur beleefdheid soms aekelig maeken. Wat gaot d'r achter schoel, Ingelsen bin toch ok meensken as oons? Ie leren de Italianen kennen, die zonow en dan bertaol binnen en dan weer hiel aorig. Hoe kandat, et bin toch meensken as oons? Ie leren de Russen kennen, die zwiegzem binnen. Waoromme (aenlik weten we dat wel), et bintoch ok meensken as oons?

Ie hoeven mar een peer uren in 't vliegtuug zitten te gaon om een hiele aandere 'wereld' te vulen. Wat is je gelosie weerd, aj' de tied ok an de zonne zien kunnen?

Wat is je gelosie weerd, aj't ok op een komputer zien kunnen? Wat moej' mit een stoel, aj' veur 't zelde geld op 'e grond zitten kunnen? En wat maekt de man? Zien pak of zien lange jurk? Ik daenke dat de man zels de man maekt. En kiender? Die speulen overal mit de wiend of mit een stien, zeggen zewel. Dat kan allemaole wel zo wezen, mar as et bi'j oons wi'jt, dan zitten de kiender liever lekker bi'j de kachel mit een t.v.-video-spullegien. En dat kun ze in de woestijn bi'j heur aarme oolden niet.

Zo kommen we dan bi'j norms en weerden, die greenzen soms niet over kommen kunnen. Hoe zit et mit oonze eigen greenzen wat dat anbelangt? Oonze meenselike weerden dus. Wat mag wel en wat mag niet? Perberen we oonze weerden een aander op te leggen? Hoe kieken we tegen abortus en euthenasie an? Wat vienen we van oonze homofiele buurjonge. Is et goed om vleis te eten? Is et zundig om zonder kleren in de zonne te liggen? De grappen en lieties van Robert Long en Freek de Jonge gaon die wat oons betreft over de greens?

Uren kuwwe praoten over oonze meenselike greenzen. Dat doen we dan ok. We perberen nogal es om dingen die wi'j goed vienen an aandere op te dringen. We speulen vaeke veur onbetaelde greenswaachters in oons leven, in plak dawwe onbevangan naor een aander zien paspoort kieken. Beoordielen we aandere meensken mit dezelve maoten as we oonszels beoordielen. Waor ligt de greens van veuruutstrevend en behooldend of van links en rechts? Pattie meensken daenken dat ze je dat percies zeggen kunnen. Die zeggen (of daenken) dat d'r 'listen' binnen daorpercies op staot hoe iene dot as hi'j P.v.d.A.stemt of V.V.D. Pattie leven ok neffens die (niet bestaonde) listen of zeggen dat ze et doen. Hoe bestaot dat! Et liekt mi'j niet meugelik om et mit alles van iene perti'j iens te wezen. We kiezen daor we et veur et grootste pat mit iens binnen. Uut veroolderde, slechte weerden kun krek zokke slechte, ni'je weerden gruuien.

Et is belangriek dawwe oonze eigen greenzen kennen. Kennen we die niet, dan moe'n we perberen ze te vienen. Sommigen doen daor heur hiele leven over. Aandere hebben ze vunnen, mar verliezen ze weer.

Waar mien eigen greenzen lopen? Ik weet et niet goed. Argens tussen oost en west, tussen links en rechts, tussen bliedschop en teleurstelling. Mien greenzen veraanderen omdat ik zels de hieltied veraandere. Ik hebbe mien greenzen niet strak trokken om da'k een aander de kaans geven wil ze te verplaetsen. Soms lokt et, a'k d'r zels achter stao, soms ok niet. Ik blieve liever op 'e gang, ok al willen ze me nog zo graeg deur dat deurtien in dat hokkien drokken. Ik kiek allierend of en toe even deur zoe'n deurtien. Bevaalt et me, dan gao 'k et hokkien even in, mar ik hole de deure eupen.

Meensken trekken mekeers greenzen over, te goeder- of te kwaodertrouw. Meensken trekken ok de greenzen van et diere-riek over. Meerstal te kwaodertrouw. En dat hebben ze al zo vaeke zegd in heur diere-tael. Vremd dawwe die greens haost nooit zien.

Harmen Houtman

Andaenken an mien Heit

(21-6-1908 - 3-10-1949)

*Ie bin wegraekt
doe 'k twaelf jaor oold was;
'k hebbe jow aamperan kend,
toch wa'k slimme wies mit jow.*

*As klein joongien zat ik aovens
mit mien zussien op je kni'jen;
ie zongen mit je donkere stemme
Friese lieties veur oons.*

*Wiels we beide luusterden
naor et waarme geluud uut je bost,
wodde et stille om oons henne
en zakte de sunne staorig vot.*

*Ie leerden mi'j van de netuur:
et iesvoegeltien dat deuk naor vissies,
et verschil tussen kikkerd en podde,
sallemaander en evertaske, gritte en kiewiet.*

*Ie leerden mi'j scheuvelen en fietsen
da'k now nog slimme geern doe;
'k moch zorgen veur de bloemetuun,
veur oonze kiepen en knienen.*

*In et veurjaor, in zomer en haast
hulp ik jow op 'e volkstun:
onkruud wieden, poten en plaanten,
boonties plokken en slaod ofsnieden.*

De klokke van de Jowster toren
sleug de halve en hiele uren;
ie zongen van de Friese netuur,
van dieken en seeën, voegels en meren.

Ie hullen van zeilen en zwemmen
van tekenen, schilderen en meziek;
ie weren een hiel goeie voetballer,
ie kopten de muulikste ballen.

Ie kwammen kieken bi'j
de eerste wedstried van mi'j,
mar vule hej' d'r niet van zien:
ie weren al ongeneselik ziek.

Kwaodaordige zwulderi'je achter je ogen
margelde je uut en maekte je bliend;
et gruwide je bi'j de neuze uut,
et was een ofgrieselik gezichte.

Mien goeie, starke, sportieve heit,
ie wodden staorigan ofbreuken;
ik was hulpeloos, hopeloos kwaod,
mar 'k kon et alliend mar gebeuren laoten.

Doe 'k een maond vot was veur 't leren
kwam d'r een aende an je piene en lieden;
op 'e begraffenis he'k as ienige niet goeld,
ik wol gien ofscheid van je nemen.

In mi'j bi'j' nog altied in leven,
ie hebben niet vergees bestaon;
as d'r een iewig leven is,
za'k je d'r zeker weeromme vienen.

Lodewiek H.

Daegelikse dinkies

Et is me opvalen dat oolden enkiender op 'e zelde dingen zo verschillend reageren. Zo wi'k es wat vertellen uut oonze eigen femilie. Oonze dochter en schoonzeune hebben twiekiender. Een jonge en een maegien, ze bin nog-al gek mit biesten. Ze weren 9 en 11 jaor, doe heur oolden vunnen dat d'r mar een poes kommen mos en ze mochten ok elk een knien hebben! Een buurman timmerde een mooi hokke en oonze schoonzeune kochte twie jonge knienen. Een uije en een ram. De ram was veur et joongien en de uije veur et maegien. En doe vunnen de oolden dat d'r veureerst biesten genoeg weren, ze wollen d'r beslist niet meer hebben. Et gaf in de vekaansie al genoeg perblemen.

De eerste peermaonden zatten de twie jonge knienen nog bi'j mekeer inien hokkien, mar doe mossen ze bi'j mekaander weg. De buurman timmerde een schot in et hokke, zodoende kwammen ze ieder appat in een hokke, scheiden van rib en nust. De knienen gruuden hadde, ze kregen weinig grös en een boel biks. Dat was makkelijk voeren, want oonze schoonzeune is lerer, dus gien man van de zende.

Doe de knienen een half jaor weren, kwam oonze schoonzeune opeen morgen bi'j et knienehokke en tot zien grote schrik zag hi'j de knienen weer bi'j mekaander zitten. De ram hadde een groot gat in et tussenschot knaegd en was d'r doe deur gaon. Hi'j pakte de ram drekt bi'j de uije weg en dee him appat in een maande. De buurman mos veur de twiede keer een schot in et hokke timmeren. En disse keer van slim dik hoolt. Doe dat klaor was mossen de knienen weer in heur eigen hokke. "We zullen d'r now et beste mar van hopen," zeden oonze dochter en schoonzeune tegen mekeer.

Een weke of viere laeter, ze weren et veurval al hielemaole vergeten, kwammen de jonge en et maegien raozende van plezier in huus vliegen: "Hoera, hoera, we hebben een nust mit jonge knienen!" Oonze dochter en schoonzeune keken mekeer an en zeden: "Wat is me dit een ramp, wat moe'n we toch in hemelsnaeme mit zoe'n koppel knienen?" "Ae now je," zeden de kiender, "we holen ze tot ze acht weken bin-

nen en dan gaon we ze verkopen." "Ja, dat zal et beste wel wezen," kreunden de oolden.

En zo is et gaon, de ramp vul genoeg mit. De hiele femelie het een boel wille van et jonge knienevolkien had en ze bin ze laeter allemaole kwiet wodden. De speerpot is d'r niet minder van wodden.

Klaas van der Weg

Slimmerik

*Op 'e Miente daor woonde een vrouwgien
die hul een parkiet in een kouwgien;
mar op een dag bi'j et voeren
zat de katte te loeren,
doe hong ze de kouwe mar gauw an een touwgien.*

Ad.

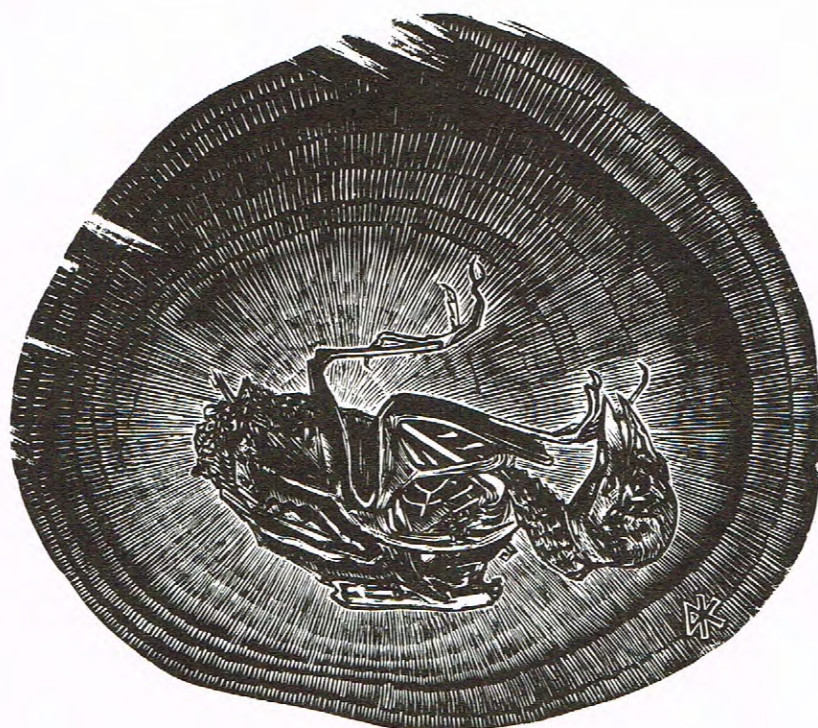
Limmerik

*In 't Fochtelers vene daor huusden twee knienen
die konnen 't tegere meraokels best vienen;
ze speulden d'r wat
an 't heidepad
en weren al gauw mit heur tienen.*

Ad.

DIRK KERST KOOPMANS

9 november tot en mit 14 december 1984,
maendags tot en mit vri'jdags van 14.00-17.00 ure en
deensdags en donderdags van 19.00-21.00 ure

De tentoonstelling wodt organiseerd deur de
Gemientelike Exepisio-kemmissie van West-Stellingwarf
en de Stichting Stellingwarver Schrieversronte

Degene die wark veur *De Owend* insturen wil, wodt vraogd om oons ter wille te wezen op 'e volgende punten. Liefst *typt*, op A4-vellen (ienziedig). Riegel-lengte: 56 anslagen. Wat schreven wark anbelangt: graeg *dudelik*, en flink ruimte naost de tekst; A4-fermaot, ienziedig. Inspringen, bruken van anhaelingstekens en spaties, en et verwiezen naor boeken en artikels zoas dat in *De Owend* daon wodt. Bi'j et insturen van illestraosies moet de scharpte in de gaten holen wodden, en d'r moet rekening hullen wodden mit verkleining as we mit et fermaot niet uut de voeten kunnen.

De Stellingwarver Schrieversronte het ok een hiele riegel boeken uitgeven, en die wodt nog al mar groter. Vraag een overzicht/prieslist an!

de ovend

Twismaandeliks tidschrift
veur Stellingwarver tael en kultuur
een uutfigte van de
Stichting Stellingwarver Schrieversronte

Red.: J. Veenstra
Bureau-red.: P. Jonker
Alle corr., inlichtings, adm./ab.:
Stichting Stellingwarver Schrieversronte
Bongheer 1, 8431 GT Oosterwoolde
Postbusse 138, 8430 AC Oosterwoolde
Till. (05160) 4533
Lidm./Ab.: f 15,00 in 't jaor

ISSN 0166-7351